

Anny Hartgerink

HUNEBEDDEN BIJ DE HAVELTERBERG

Het moet D53 of D54 zijn geweest. Ik hoop D54, vanwege de mooie ligging schuin tegen de Havelterberg, maar ik vermoed D53 vanwege de geweldige afmeting. Letter en getal vormen de wetenschappelijke aanduiding voor de hunebedden bij Havelte. Ze liggen op ruim honderd meter afstand van elkaar, maar verschillen enorm wat betreft afmeting en uitstraling. D53 heeft een lengte van bijna achttien meter en is het op één na grootste hunebed in Nederland. Het behoort tot de mooiste van de neolithische hunebeddenbouwkunst. D54 is kleiner, ongeveer twaalf bij drie meter. Het ligt volkomen verlaten en is omgeven door berkenbomen en heide. Sinds de bouw hebben de hunebedden en hun omgeving enorme veranderingen ondergaan. In feite zijn de huidige hunebedden 'incomplete

stenen skeletten'. Duizenden jaren geleden waren ze met aarde afgedekt en was alleen de ingang zichtbaar. De hunebedden werden gebruikt als grafkamers. De doden werden in een hunebed gelegd, maar de begrafenisrituelen zijn nauwelijks te achterhalen. De bouwers zagen de hunebedden waarschijnlijk als heilige plaatsen, waar contact met de voorouders mogelijk was.

De Trechterbekerboeren (3400-2800/2700 v. Chr.) hebben de hunebedden gebouwd van zwerfstenen die 150.000 jaar eerder uit de Baltische staten met landijs waren aangevoerd. In D53 zijn duizenden aardewerkscherven van de Trechterbekerboeren teruggevonden, waaruit wetenschappers ongeveer zeshonderd potten konden herleiden. De Nederlandse archeoloog A. E. van Giffen trof in 1918

beide hunebedden in 'nogal gestoorde toestand' aan. D53 was oorspronkelijk een prachtige ring, gevormd door meer dan veertig kransstenen, maar in 1918 waren er nog maar vierentwintig over. Nu nog maar tien. Waar de rest is gebleven, is onduidelijk. D54 is waarschijnlijk het meest zuidelijke hunebed in Nederland. Van Giffen kon de oorspronkelijke richting en afmetingen herleiden en het hunebed min of meer herbouwen. De oostelijke deksteen ontbreekt, evenals de sluitsteen eronder. Wel zijn alle veertien zijstenen aanwezig. In 1945 werd vlakbij Havelte door de Duitse bezetter een vliegveld aangelegd. De Luftwaffe eiste afbraak van D53, omdat het een oriëntatiepunt voor geallieerde bommenwerpers kon zijn. Van Giffen wist met de Duitsers te regelen dat met een dragline de stenen naar een gigantische kuil werden verplaatst. Vlak na de oorlog werden ze weer opgegraven en in 1949 werd gestart met de restauratie. D54 werd door de Duitsers gecamoufleerd.

Toen ik de hunebedden voor het eerst zag, wist ik dat allemaal niet. Vijf jaar was ik en juffrouw Manak van de Prinses Marijke kleuterschool in Meppeel had een schoolreisje georganiseerd naar de Havelter hunebedden. Mijn eerste contact met een ver verleden had diepe indruk gemaakt. Vaak heb ik aan dit minischoolreisje teruggedacht. En het hoogtepunt van de dag? Een glas feloranje, mierzoete ranja.

▽
D45

